

Preek gehouden door ds. Jan Eerbeek, emeritus hoofdpredikant bij het ministerie van Justitie en Veiligheid, n.a.v Johannes 20: 19-31 op zondag 24 april 2022 in de Bergkerk in Den Haag

De discipelen van Jezus zitten met de deuren dicht.

Zo kan dat zijn. ‘Doe de nevel van de vrees verdwijnen’, zongen we zojuist. Gesloten deuren. Ik neem u even mee naar een kerkdienst in de van Mesdagkliniek in Groningen waar ik op een zondagmiddag te gast was. Daar zitten mensen met psychiatrische aandoeningen die tot hun delict hebben geleid. Patiënten en vrijwilligers van de kerk van buiten zijn de kerkgangsters. Iedere zondag zijn ze er op de dag van de verrijzenis.

Een paar kerkgangsters zitten ineengedoken aan de zijkant van de kerkzaal. Het lijkt wel of ze onder de medicijnen zitten. Ze nemen zo op het oog geen deel aan het samenzijn met de anderen. Door een gekleurd kerkraampje valt licht van buiten naar binnen. Ook een beetje op hen die verscholen zitten, in zichzelf gekeerd.

Vanmorgen zien we Thomas en de andere discipelen.

Thomas zit niet eens meer aan de zijkant zoals die kerkgangsters die onder de medicijnen zitten, hij is er helemaal niet meer bij. In zichzelf alleen opgesloten na de traumatische ervaring bij alles wat gebeurd is met Jezus. Z’n wereld is ineengestort. Het is allemaal op niets uitgelopen. Zijn voornemen om Jezus te steunen tot in de dood had hij niet waar kunnen maken.

De werkelijkheid van Thomas kan ook die van onszelf zijn, of van iemand die we kennen.

Niet zo’n extreme geslotenheid als in de van Mesdagkliniek, maar gewoon in ons alledaagse leven, misschien wel bij je in de straat.

Na mijn emeritaat ben ik met telefonisch pastoraat begonnen. Met mensen uit het hele land heb ik contact gekregen. Via via komen ze bij me terecht. Soms zijn het korte contacten. Ook komt het voor dat ik een tijd iedere dag met iemand in gesprek ben. Het zijn kleine stapjes die ik met iemand zet. Stepstones to freedom, noem ik die methode. Iemand even z’n hart laten luchten, een steuntje in de rug geven, een advies als iemand vastloopt.

Voor iemand opkomen die dat zelf niet kan. Zo nu en dan ook een gebedje.

Veel mensen zijn de verbinding met anderen kwijt.

Ze wonen gewoon tussen andere mensen in. Ze hebben burens en hulpverleners. En toch missen ze een bedding voor hun leven. Twee zachte armen om hen heen, zoals psychiater Ivo van Outhesden kortgeleden in Trouw schreef.

Zo heb ik de afgelopen weken dagelijks telefonisch contact met Robbert, ergens ver in het land. Hij heeft een respectabele staat van dienst. Hij heeft veel meegemaakt in het verleden, is er weer bovenop gekomen, maar nu is hij in een diepe verwarring waar hij zelf niet meer uitkomt. Iedere dag houd ik contact met hem in het geestelijk niemandsland waarin hij zich bevindt. Ik probeer de kerkgemeenschap bij hem te betrekken. Mooi is het om de bereidheid van de kerk ter plaatse te voelen. Er is al een vrijwilliger die mee is gaan helpen.

Ja, we kunnen als kerkgemeenschap pastoraal iets betekenen voor mensen door ze een beetje liefde te geven in de kille wereld die ze ervaren. Een uurtje in de week kan het verschil al maken. Van het pastorale optreden van Jezus kunnen we denk ik veel leren.

De andere discipelen zijn in een heel andere stemming dan Thomas. Ze zijn blij, omdat Jezus aan hen verscheen. Thomas was daar niet bij. Jezus komt door de gesloten deuren binnen. Het lijkt alsof Jezus een geestelijke gestalte had, en toch herkenden ze Hem.

Hij had hen met zijn karakteristieke vredeswens begroet: ‘Ik wens jullie vrede’. Die begroeting had altijd iets speciaals. Diepe vrede kwam bij mensen binnen als Jezus over de vloer kwam. Die vrede doortrok heel hun bestaan. Die bracht hen in een andere mood.

Droefheid ging over in vreugde. Na een ontmoeting met Jezus konden mensen altijd weer een stapje verder in hun bestaan.

Melody zong over dat gevoel dat Jezus opriep: *It is well with my soul*. Mooi als dat gevoel bij iemand wordt opgeroepen.

Na die weldadige begroeting toont Jezus hen ook de wonden aan zijn handen en zijn zijde.

Wat de discipelen zagen is dat de persoonlijke identiteit van Jezus die ze van Hem kenden, na Golgotha overleefd was gebleven. Zo heeft Hij zichzelf aan hen in hun wanhoop als de levende bekend gemaakt. Hun droefheid ging over in vreugde.

Aan het eind vraagt Jezus hen de deuren te openen en de mensen in de buitenwereld tegemoet te gaan. ‘Zoals de Vader mij gezonden heeft, zo zend ik jullie’, zegt Jezus. Ze krijgen een pastorale roeping om mensen te bevrijden van hun verleden en ze tot toekomstgerichte mensen te maken.

Ze hoeven niet alleen te gaan. Jezus blaast de Heilige Geest over hen uit. De Heilige Geest verbindt hemel en aarde. De Geest is de blijvende presentie van God in ons midden.

De discipelen vertellen aan Thomas dat ze Jezus hebben gezien. Thomas zit diep. Hij is totaal door de bodem van zijn bestaan heen gezakt.

Thomas staat, net als wij vaak, voor de vraag om te gaan geloven in iets geheel nieuws wat je nog niet kent. En waar je je ook helemaal niets bij kan voorstellen. Heelheid aan diepe gebrokenheid voorbij. Dan heb je meestal niet voldoende aan woorden van anderen.

Dan kom je alleen verder als je er iets concreets van gaat voelen, al is het maar een heel klein beetje.

Thomas gooit de deur niet helemaal dicht. Die blijft op een heel klein kiertje openstaan. Zo’n klein kiertje zoek ik ook bij Robbert. Een kleine opening om een beetje licht door te laten. We zullen straks een kaarsje voor hem aansteken om dat openingetje aan God te vragen.

Een gedetineerde schreef me ooit: ‘Ben jij soms, Jan, de vertegenwoordiger van God om de wonden in mijn ziel geslagen, te helen? Heb jij na 5 uur nog even tijd?’

Predikant zijn vind ik het mooiste wat er is. Jammer dat we mensen tekort komen om dat te willen worden. We moeten toch eens meer communiceren wat het pastoraat allemaal voor mensen kan betekenen. Het is een vorm van hoopverlening, ook als alle hoop verdwenen is. In Den Haag zoek ik ook mensen om in die hoopverlening mee te doen. Het gaat gewoon om aandacht geven, een bezoekje, een telefoontje of een kaartje sturen. Je kunt het doen op een tijdstip dat het je schikt.

‘Alleen als ik de wonden van de spijkers in zijn handen zie en met mijn vingers kan voelen, en als ik mijn hand in zijn zijde kan leggen, zal ik geloven’, zegt Thomas.

Hij wil voelen dat de opgestane dezelfde is als de gekruisigde. Diep in mijn hart wil ik dat ook.

Jezus komt bij Thomas over de vloer. Hij sluit aan bij waar Thomas is. Hij zegt: ‘Zie maar en tast maar, m’n jongen’.

Zijn wereld klaart helemaal op: ‘Mijn Here en mijn God!’ klinkt op in zijn wanhoop. *It is well with his soul*.

We gaan nu weer terug naar de Mesdagkliniek.

Toen we bij de evangelielezing gekomen waren, werd één van de kerkgangsters bij zijn naam naar voren geroepen. Het was een van de ineengedoken mannen aan de zijkant. Moeizaam stond hij op en traag liep hij naar het liturgisch centrum. Hij ging achter de lezenaar staan. De dominee ging achter hem staan met een wit manteltje in zijn hand. De ineengedoken man ging rechtop staan om het omgehangen te krijgen. Toen gebeurde een klein wonder... Hij bleef

rechttop staan bij het lezen van het evangelie. Hij bleef rechttop staan... Het ontroerde me diep. Een flits van Pasen.

Zo brengen wij in de liturgie concreet mensen in verbinding met de levenskracht van God en met de opstandingskracht van het evangelie. Wij pionieren op de speelplaats van het heil...

Hoe zou het komen dat hij rechttop was gaan staan?

In een online gespreksgroep die Irene en ik iedere donderdagavond hebben, dachten we daarover na. Misschien kwam het doordat hij een taak kreeg, zei iemand, er werd een beroep op hem gedaan. Daar paste hij zijn houding op aan. Misschien is de Heilige Geest wel over hem heen gekomen om hem kracht te geven, zei iemand anders. Weer iemand anders dacht dat het manteltje misschien bewust iets hoger werd gehouden, waardoor hij wel rechttop moest gaan staan om het omgehangen te krijgen. Symbolische handelingen kunnen ons in beweging brengen en ook een nieuwe ervaring scheppen. Even aan de stilstand voorbij. Beweging in jezelf voelen. Ervaren dat je weer mee gaat doen.

Als je het niet meer ziet zitten, mag je jezelf door God gezien weten. Je mag ook iets van Gods aanraking voelen. Je mag de vredegroet waarmee de dienst begint tot in het diepst van je ziel in je opnemen.

Je mag iets van je droefheid laten afnemen en in de ontmoeting met God diep van binnen iets van vreugde voelen.

In het water van je doop, in brood en wijn, bij de koffie na de kerkdienst – het sacrament van de koffie – mag je jezelf deelgenoot voelen van het nieuwe leven dat in Jezus is begonnen. Je mag jezelf gaan zien door de bril van de toekomst en niet meer door de bril van het verleden. ‘Zoals de Vader mij gezonden heeft, zo zend Ik jullie’, zegt Jezus. Ook wij kunnen helpen om iets van het nieuwe leven dat in Christus begonnen is voelbaar maken. Ja, Hij vertrouwt ons toe dat we zijn licht kunnen brengen bij wie het licht is gedoofd.

Wat we zelf hebt ontvangen mogen we doorgeven.

Zo kunnen we elkaar iedere morgen van de verrijzenis en in de week die komt, helpen op te staan: Gods toekomst tegemoet.

In de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest, Amen.